

Úřad práce České republiky, generální ředitelství

Č.j.: UPCR-2020/110550

Informace vztahující se k podání trestního oznámení

Žádost:

ze dne 1. 12. 2020

Žádost o poskytnutí informací na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

„Žádám o poskytnutí informací a to:

a) zda existuje interní směrnice, metodický pokyn či obdobný dokument, který by upravoval, za splnění jakých podmínek by měla úřední osoba podat trestní oznámení, pokud při výkonu své činnosti zjistí, že byly zneužity (neoprávněně inkasovány) dávky?

b) pokud takový dokument dle bodu a) existuje, prosím o jeho zaslání

c) zda existuje standardizovaný postup, pokud v odůvodněný pravomocného rozhodnutí o vrácení dávky, dospěje úřední osoba k závěru, který uvede do odůvodnění a to: *„přijímala dávku, ačkoli musela z okolností předpokládat, že tato dávka jí byla vyplacena neprávem nebo přiznána na základě nepravdivých, neúplných nebo zkreslených údajů...“* zda v tomto případě vyplývá povinnost úřední osoby podat trestní oznámení?

d) zda má vliv na případné podání trestního oznámení (dle bodů výše), pokud dojde k dobrovolnému „vrácení“ neoprávněně inkasované dávky či nikoli? Pokud ano z čeho toto vyplývá?

e) Jaký kontrolní mechanismus má úřad práce, aby úřední osoby v duchu výše uvedených dotazů plnili své povinnosti v duchu výše uvedených dotazů?“.

Odpověď generálního ředitelství Úřadu práce ČR:

K Vaší žádosti Vám sdělujeme následující:

Ad a) a ad b): Interní směrnice, metodický pokyn či obdobný dokument, který by upravoval, za splnění jakých podmínek by měla úřední osoba podat trestní oznámení, pokud při výkonu své činnosti zjistí, že byly zneužity (neoprávněně inkasovány) dávky, z úrovně generálního ředitelství Úřadu práce ČR vydán nebyl. Z uvedeného důvodu nelze tedy dokument zaslat.

Ad c): Věcné útvary Úřadu práce ČR, resp. jejich zaměstnanci, vychází zejména z toho, zda může jít o skutkovou podstatu některého z trestných činů a z principu subsidiarity trestní represe, tedy že trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku). Tedy ne každé jednání, kdy například uchazeč o zaměstnání, příjemce dávky, příjemce příspěvku a další osoby poruší zvláštní právní předpisy v působnosti Úřadu práce ČR nebo smlouvu či dohodu uzavřenou s Úřadem práce ČR (včetně povinnosti vrátit finanční prostředky), znamená

současně jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu. V některých případech také může být jednání pouhým přestupkem; podle § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, je přestupkem společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. Vámi uvedené úryvky nasvědčují situaci v případě přeplatku na dávce. Cituji (např. § 22 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů: *„Příjemce příspěvku, který přijal příspěvek nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo jinak způsobil, že příspěvek byl vyplacen neprávem nebo v nesprávné výši, je povinen tento přeplatek vrátit; povinnost vrátit příspěvek nebo jeho část má též osoba, která po smrti oprávněné osoby přijala příspěvek nebo jeho část, které jí nenáleží.“*. Jinak řečeno, přeplatek vzniká v okamžiku, kdy bylo žadateli poskytnuto více peněžních prostředků, než na kolik měl nárok. K tomu může dojít buď pochybením na straně Úřadu práce ČR, nebo chybou na straně žadatele (neuvedl přesně všechny údaje k vyhodnocení dávky). Avšak výše uvedená situace nepředpokládá podání trestního oznámení. Situace je řešená aktem (rozhodnutím) o vrácení peněžních prostředků do stanoveného data. Při neplnění povinným této povinnosti, tato dlužná částka se stává pohledávkou.

Ad d): Vzniká zákonná povinnost vrátit neprávem vyplacený přeplatek na příslušné dávce a dotčená osoba, které se tato povinnost týká, je povinna vrátit jej Úřadu práce ČR. O případné trestné odpovědnosti osob nepřísluší Úřadu práce ČR rozhodovat. Nastanou-li skutečnosti, které nasvědčují, že byl spáchán v souvislosti s vyplácením dávek trestní čin, vzniká Úřadu práce ČR oznamovací povinnost ohlásit tyto skutečnosti orgánům činným v trestním řízení. I kdyby účastník řízení „dobrovolně“ dlužnou částku po splatnosti uhradil, je pak na orgánech činných v trestním řízení, aby trestnost daného skutku objektivně posoudily.

Ad e): V případě, že jde o trestní oznámení podané na základě zjištění z výkonu finančních kontrol, tj. z veřejnosprávních kontrol nebo z vnitřního kontrolního systému, je takové zjištění, na jehož základě kontrolní orgán oznámil podle zvláštního právního předpisu státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, považováno za tzv. závažné zjištění (§ 22 odst. 6 zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě, ve znění pozdějších předpisů) a kontrolní orgán (věcně příslušný útvar Úřadu práce ČR) o něm informuje nejpozději do 1 měsíce od ukončení finanční kontroly Ministerstvo financí.

Na zaměstnance Úřadu práce se plně vztahují povinnosti uvedené v ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů. Výše uvedené ustanovení ukládá státním orgánům obecnou povinnost podávat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Státní orgány musí oznamovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán jakýkoli trestný čin.

Poskytnuté informace Vám zasíláme do datové schránky: xxx.

S pozdravem